

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Anayasa'nın 26 ve 28. maddelerinin etkili biçimde uygulanması, basın özgürlüğüne ve gazetecilik faaliyetlerine dönük engellemelerin kapsamlı biçimde incelenmesi adına Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ve talep ederim. 25.03.2026

Osman Cengiz ÇANDAR

Diyarbakır Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

Türkiye'de basın özgürlüğü gittikçe daraltılmaktadır. Gazetecilik faaliyetleri; haber takibi ve haber yaparak kamuoyunun bilgiye erişmesini sağlamak, fiili engellemeler ve ceza baskısı yoluyla imkânsız hale getirilmektedir. Bağımsız biçimde araştıran, soruşturan, takip eden ve ortaya çıkan haberi kamuoyuna aktaran gazetecilik meslek mensuplarını hedef alan ciddi bir baskı ortamının ve cezalandırma kültürünün var olduğu inkâr edilemez biçimde ortadadır.

Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) ve çeşitli gazetecilik meslek örgütleri; gazetecilerin yaptıkları haberler dayanak gösterilerek, mesnetsiz iddia ve temelsiz soruşturmalarla tutuklandıklarını ve mesleklerini yapamaz hale getirildiklerini, basın özgürlüğünün ortadan kaldırıldığını vurgulamakta; an itibariyle 15 gazeteci ve medya çalışanının cezaevlerinde tutulduğunu bildirmektedir. Türkiye'de, özgür basına yönelik baskılar, dış dünyada da ciddi bir yankı bulmakta; Sınır Tanımayan Gazeteciler'in (RSF) Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi'nde, ülkede basın özgürlüğünün durumu "çok vahim" olarak nitelenmekte ve Türkiye, endekste son sıralarda yer almaktadır.

Basın özgürlüğü, Anayasa'nın 26 ve 28. maddeleri ve Basın Kanunu'nun 3. maddesi ile güvence altına alınmıştır. Bu bağlamda, Anayasa'nın 26 ve 28. maddelerinin etkili biçimde uygulanması, basın özgürlüğüne ve gazetecilik faaliyetlerine dönük engellemelerin kapsamlı biçimde incelenmesi adına behemehâl bir Meclis Araştırması açılması ve TBMM'nin bu konuda sorumluluk alması gerektiği ortadadır.

GEREKÇE

Hiçbir demokratik ülkede basın özgürlüğü kısıtlanamaz; basın özgür değilse o ülke demokratik olamaz. Türkiye’de, basına ve gazetecilik mesleğine dönük baskı, engelleme ve cezai yaptırımların olağan hale gelmesi, demokratik değerler ve özgürlükler bakımından vahim bir vaziyette bulunduğumuzun somut ve net göstergesidir.

Türkiye’de gazeteciler, ceza yargılamalarının rutinleştiği koşullarda mesleklerini yapmaya çalışmakta; temelsiz soruşturma ve iddianamelerle tutuklama kararlarının hedefi haline getirilmektedir. Yaptıkları haber nedeniyle hakkında açılan dava sonucu tutuklanmayan gazeteciler ise ekseriyetle; ev hapsi, yurtdışı çıkış yasağı ve imza yükümlülüğü gibi adli kontrol tedbirleri ile cezalandırılmaktadır. Gazetecilik mesleğini kriminalize etme ve gazetecileri yargı kararları aracılığıyla baskı altına alma durumu, demokratik değerleri ortadan kaldırmakta, Anayasa’nın yok sayılması anlamına gelmektedir.

Gerek uluslararası gerekse ulusal ölçekteki bağımsız araştırma ve raporlar, Türkiye’de basın özgürlüğüne ilişkin mevcut durumu açıkça ortaya koymaktadır. RSF tarafından hazırlanan 2025 yılı Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi’ne göre Türkiye, basın özgürlüğü açısından, gazetecilik yapmanın tehlikeli olarak kabul edildiği “çok vahim” ülkeler kategorisindedir ve 180 ülke arasında 159. sırada yer almaktadır.

TGS tarafından hazırlanan 2024-2025 yılı Basın Özgürlüğü Raporu’na göre son bir yılda gazeteciler hakkında 313 soruşturma açılmış, 123 gözaltı işlemi uygulanmış ve 212 davada 311 gazeteci yargılanmıştır. TGS, gazetecilerin, yaptıkları haberler dayanak gösterilerek; ‘halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yaymak’, ‘ajanlık’, ‘Cumhurbaşkanına hakaret’, ‘terör örgütü propagandası yapmak’, ‘suçu ve suçluyu övmek’, ‘terörle mücadelede yer alan kamu görevlisini hedef göstermek’, ‘iletişim gizliliğini ihlal etmek’, ‘Türk Milletini, Devleti, Devletin Kurum ve Organlarını Aşağılamak’ gibi suçlamalarla yargılandığını ve an itibarıyla, 15 gazeteci ve medya çalışanının cezaevlerinde tutulduğunu bildirmektedir.

Hakikate ulaşmaya ve kamuoyuna haber sunarak mesleğini yapmaya çalışan gazetecilerin haber takibi yapmasının kolluk güçleri tarafından engellenmesi, haber takibi sırasında darp edilerek gözaltına alınmaları ve tutuklanmaları vaka-ı adiyeye halini almıştır. Bu durum, kamuoyu üzerinde de açıkça baskı oluşturmak anlamı taşımakta, demokratik hakların kullanılması bakımından oto sansüre yol açmakta, kamu vicdanını zedelemektedir.

Gazetecilerin haber takibi yapmalarının fiziksel olarak engellenmesinin yanı sıra, yazılı ve görsel yayın yapan basın organları üzerinde de sansürün sürdüğü görülmekte, Kürt basını sıklıkla bu yöndeki engellemelerin hedefi haline gelmektedir: Mezopotamya Ajansı, Yeni Yaşam ve Jinnews’in web siteleri ve sosyal medya hesapları BTK kararıyla erişime engellenmiştir. Basın ve haber alma özgürlüğü üzerindeki “karartma” öyle bir hal almıştır ki; Türkiye’de sosyal medya platformu X üzerinden, erişime engellenen hesap ve paylaşımların görüntülenmesine imkân sağlayan XCancel.com adlı internet sitesine dahi erişim engeli getirilmiştir.

14 Ocak’ta, Şırnak’ın Cizre ilçesinde Kuzey ve Doğu Suriye’ye dönük saldırılara karşı yapılan eylemde haber takibi yapan Ajansa Welat muhabiri Nedim Oruç darp edilerek gözaltına alınmış, Oruç "örgüt propagandası yapmak" iddiasıyla 17 Ocak’ta tutuklanarak cezaevine

gönderilmiştir. Gazeteci Nedim Oruç, mesleki faaliyetlerinin kriminalize edilmek istendiğini vurgulamaktadır.

‘Cumhurbaşkanına alenen hakaret’ ve ‘yanıltıcı bilgiyi alenen yayma’ suçlamasıyla 19 Şubat’ta gözaltına alınan Deutsche Welle (DW) Türkçe muhabiri Alican Uludağ, 20 Şubat’ta tutuklanarak cezaevine gönderilmiştir. Uludağ, mahkemedeki ifadesinde “18 yıldır gazetecilik yapıyorum. Cumhurbaşkanını eleştirdik diye cezaevine atılacaksa neden arkanızda 'Adalet Mülkânı Temelidir' yazıyor? Neden Anayasa var? Suç işlendiği iddiasıyla ilgisi yoktur bu soruşturmanın. 'Ankara'da yeni bakanımız rahat etsin, basın toplantılarında soru sorma ihtimali var; tutuklayalım, susturalım' diye yapılıyor.” demektedir.

Son olarak; kamu kurumlarındaki yolsuzluk ve usulsüzlükler başta olmak üzere, kamuoyunu doğrudan ilgilendiren pek çok konuyu haberleştiren BirGün Gazetesi muhabiri İsmail Arı’nın, yaptığı haberler gerekçe gösterilerek ‘halkı yanıltıcı bilgiyi alenen yayma’ iddiasıyla 21 Mart’ta gözaltına alınması ve gözaltına alınmasının üzerinden 24 saat geçmeden doğrudan tutuklamaya sevk edilerek cezaevine gönderilmesiyle, basın özgürlüğünün tabutuna bir çivi daha çakılmıştır. İsmail Arı, göz altındayken avukatları aracılığıyla gönderdiği mesajda şöyle demektedir: “Zaten son bir yıldır beni tutuklamak için bahane arıyorlardı. Tek suçum bu ülkede gazetecilik yapmak. Gazetecilik suç değildir.”

Gazetecilere yönelik engelleme ve tutuklamaların toplumda yarattığı şok etkisi, basın ve haber alma özgürlüğüne olan güvencin onulmaz biçimde zayıflamasına neden olmaktadır.

Basın özgürlüğü, Anayasa’nın 26 ve 28. maddeleri ve Basın Kanunu’nun 3. maddesi ile güvence altına alınmıştır. Gazetecilik mesleğinin ceza kısıncasına alınarak kriminalize edilmesi ise demokratik değerleri ortadan kaldırmakta, temel hak ve özgürlüklerin altını oymakta ve Anayasa’ya açıkça aykırılık teşkil etmektedir. Doğru bilgiye erişmek için araştıran, soruşturan ve hazırladıkları haberleri kamuoyuna aktaran gazetecilerin, hukuk yoluyla baskı altında tutulması, cezalandırılması ve bunun adeta bir tür “kültür” halini alması; hiçbir hukuk devletinde kabul edilebilir değildir.

Bu bağlamda, Anayasa’nın 26 ve 28. maddelerinin etkili biçimde uygulanması, basın özgürlüğüne ve gazetecilik faaliyetlerine dönük engellemelerin kapsamlı biçimde incelenmesi adına Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ve talep ederim.

1	SÜMEYYE BOZ ÇAKI	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	